

Vezměte, prosíme, na vědomí, že text článku odpovídá platné právní úpravě ke dni publikace.

Obecný pohled na institut promlčení v rámci emisní kauzy

Tento článek se zaměřuje na praktické aspekty soukromoprávního institutu promlčení, přičemž teoretické postuláty jsou zde prezentovány na aktuálním případě z praxe, na němž lze komplexnost na první pohled jednoznačné právní úpravy dobře demonstrovat. Podnětem k jeho zpracování byl právní názor a závěr, který se objevil počátkem tohoto roku, týkající se promlčení náhrady škody v případě tzv. mezinárodní emisní kauzy[1], jež lze (střízlivě) označit za vskutku novátorský až revoluční a s nímž se autor tohoto článku neztotožňuje.

Promlčení je institutem s dlouhou historickou tradicí. Jeho hlavním smyslem je garantovat právní jistotu v soukromoprávních vztazích, a do značné míry je tak projevem tradiční právní zásady *vigilantibus iura scripta sunt*. V praxi však často dochází ke kontroverzím a spekulacím v dílčích otázkách při jeho využívání. Paradoxně tak, v případě jeho nadužívání nad rámec smyslu zákonné úpravy, může jeho aplikace v určitých situacích vést naopak k oslabení právní jistoty.

K cílům článku a otázce vzniku újmy - předpokladu promlčení

Ambicí tohoto článku je, v návaznosti na závěr prezentovaný ve výše citovaném článku, posoudit otázku začátku běhu promlčení a rovněž jeho lhůty, která by byla v případě závěru soudu o existenci nároku aplikována.

Není jí naopak snaha hodnotit odborné názory ve vztahu k otázce vzniku újmy, která je v případě nároků na náhradu újmy prvním předpokladem při posuzování otázky promlčení a kterou citovaný článek presumuje, aniž by se ovšem otázkou jejího vzniku a splnění základních zákonných předpokladů blíže zabýval.[2] Pouze pro úplnost je tedy třeba zdůraznit, že jedině v případě, kdy by hmotněprávní nárok v daném případě byl relevantní (což je v daném případě sporné, jak naznačuje již samotná délka soudního řízení), bylo by možné se zabývat i otázkou promlčení.

K významu institutu promlčení

Institut promlčení lze definovat jako právní následek vyvolaný marným uplynutím lhůty, během níž bylo možné subjektivní právo věřitele vymáhat před orgány ochrany práva (zejména před soudem) a která uplynula, aniž by se toto právo realizovalo.[3] Uplynutím promlčecí lhůty přitom vzniká dlužníkovi právo dovolat se promlčení (tzv. uplatnění námítky promlčení). Jestliže dlužník před soudem promlčení namítne, nemůže být věřiteli promlčené právo přiznáno. I po ztrátě nároku však promlčené subjektivní právo trvá dále jako tzv. naturální obligace.[4]

Promlčení je jedním z esenciálních pilířů právní jistoty. Vede totiž nositele práv k jejich včasnému prosazování, a tedy k naplnění již v úvodu zmíněné zásady, podle které právo slouží bdělým.[5] Oprávněný samozřejmě nemá povinnost řádně dbát ochrany svých práv, ale musí počítat s následky zanedbání péče o svá práva.[6] Dalším významem institutu je zamezit složitým soudním sporům, které by mohly vzniknout při příliš dlouhé nebo dokonce neomezené možnosti subjektů uplatňovat svá práva u soudu. Důvod je tedy do značné míry praktický, neboť čím delší doba uplyne od vzniku práva, tím složitější může být následné soudní řízení, zejména fáze dokazování.

K vlivu rozlišení újmy majetkové a nemajetkové na promlčení

V citovaném článku se mimo jiné předpokládá, že v daném případě emisní kauzy došlo ke vzniku majetkové i nemajetkové újmy, která měla vzniknout vlastníkům vozidel zásahem do jejich přirozených práv. Ačkoliv není nijak blíže odůvodněno, v čem by měl daný zásah spočívat, pro posouzení problematiky promlčení je třeba takové tvrzení rovněž zohlednit, protože i v otázce promlčení rozlišuje občanský zákoník újmu majetkovou a nemajetkovou.[7]

Zpravidla platí, že se promlčují všechna majetková práva s výjimkou případů stanovených zákonem. Jiná práva se promlčují, pokud to zákon stanoví. Zákon však také explicitně stanoví určitá práva, na která nelze institut promlčení aplikovat. Jedná se zejména o právo na výživné, vlastnické právo nebo právo domáhat se rozdělení společné věci[8] - tedy případy, které s posuzovanou kauzou nesouvisí.

Za nemajetkovou újmu lze považovat zejména zásah do osobních práv.[9] Osobní práva nemajetkové povahy se, na rozdíl od majetkových nároků[10], zpravidla nepromlčují. Je-li však na nich způsobena újma, promlčí se toto právo v obecné tříleté promlčecí lhůtě.[11] Pro případ uplatnění nemajetkové újmy v daném případě si tak lze představit, že by mohla být namítána a prokázána jen ve velmi výjimečných a zejména přísně individuálních případech, kdy by u každého individuálního žalobce byl nezpochybnitelně prokázán zásah do přirozených práv (zejm. nákup vozidla z důvodu přesvědčení o jeho vyšší ekologičnosti v porovnání s ostatními vozidly na trhu v případě ekologicky uvědomělého kupujícího). Tento zásah by se za aktuálně platného práva posuzoval ke každé osobě zvlášť, neboť jej nelze oproti vyčíslení majetkové újmy zobecnit.

Jak tedy již bylo řečeno, byť se nemajetková práva nepromlčují, nárok na náhradu újmy na nich způsobené až na výjimky ano. Takovéto nároky se tedy obdobně promlčují v rámci tříleté promlčecí lhůty a sdílí tak osud nároků vzniklých na základě majetkové újmy.

Kombinace tvrzené majetkové a nemajetkové újmy tedy ve sledovaném případě nemá naprosto žádný vliv na promlčení celé této kauzy, ke kterému došlo již v roce 2018 (případně 2017 - viz následující kapitola).

K počátku běhu subjektivní promlčecí lhůty

Právní úprava promlčení rozeznává dva druhy promlčecí lhůty - objektivní a subjektivní. V případě vzniku nároku na náhradu škody trvá objektivní lhůta 10 let (15 let pokud byla způsobena úmyslně) a subjektivní 3 roky.[12] Objektivní lhůta začíná běžet v okamžiku, kdy škoda skutečně vznikla, popř. kdy došlo ke škodní události. Subjektivní lhůta naopak běží až od chvíle, kdy se oprávněná osoba dozvěděla o okolnostech rozhodných pro počátek běhu promlčecí lhůty, anebo kdy se o nich dozvědět měla a mohla.[13] Tyto lhůty jsou na sobě nezávislé a k promlčení dochází již v okamžiku uplynutí jedné z nich.

V citovaném článku dochází autor k závěru, že u majetkové újmy v posuzovaném případě emisní kauzy stále nedošlo k promlčení tohoto nároku, jelikož doposud nedošlo k uplynutí subjektivní promlčecí lhůty. Své stanovisko zakládá na tvrzení, že tříletá subjektivní promlčecí lhůta nemohla začít běžet dříve, než ve chvíli, kdy se poškození vlastníci vozidel skutečně mohli nebo měli o vzniku újmy dozvědět, k čemuž údajně nemohlo dojít dříve, než v průběhu období od června 2016 do září 2017, jelikož před tímto obdobím měli vlastníci vozidel zpřístupněny pouze omezené informace. Za jediný relevantní zdroj mělo být možné považovat informace poskytnuté přímo koncernem, který však tvrdil, že žádná újma nevznikla.

Aplikací výše popsaných pravidel běhu promlčecí lhůty uvedených v citovaném článku tak je nutné dojít k závěru, že i kdyby hypoteticky ke vzniku újmy skutečně došlo, nárok by byl nyní již dávno

promlčen. K tomuto promlčení došlo totiž již v roce 2018 (případně 2017).

Při zvážení, zda si věřitel měl a mohl uvědomit existenci svého práva a osobu povinnou plnit, totiž věřitel nevychází z informací poskytnutých dlužníkem, ale z objektivního posouzení, podle kterého má každá svéprávná osoba rozum průměrného člověka, získané poznatky zpracovává s běžnou péčí a opatrností a je schopna zvážit veškeré okolnosti, které jí musely být v jejím postavení zřejmé.[\[14\]](#)

Vzhledem k tvrzení o omezeném přístupu k informacím je třeba rovněž upozornit na skutečnost, že již od září 2015 docházelo ke zvýšenému zájmu celosvětových i národních médií ohledně dané kauzy, a to zejména v rámci zpravodajských platforem. Majitelé dotčených vozů navíc měli možnost si na základě VIN kódu ověřit, zda na ně kauza dopadá, a to prostřednictvím internetových stránek[\[15\]](#), které koncern Volkswagen spustil sám a téměř bezprostředně po vypuknutí kauzy. Sám autor dokonce v citovaném článku v rozporu se svými předchozími závěry uvádí, že od uveřejnění celé kauzy uplynuly již 4 roky, a tak obecné povědomí o ní sám uznává. Případný nárok by byl tudíž již nyní promlčen, neboť rozhodný okamžik pro běh subjektivní promlčecí lhůty nastal mnohem dříve, než jak je uvedeno v citovaném článku.

Na tomto místě je také nutno zhodnotit dopad přechodných ustanovení nového občanského zákoníku, jelikož dotčeným výrobcům automobilů se vytýká jednání, ke kterému částečně docházelo i před 1. 1. 2014. Je tedy nutné aplikovat § 3079 občanského zákoníku[\[16\]](#), který stanoví, že má-li být povinnost k náhradě škody založena na porušení právní povinnosti, řídí se tato odpovědnost právem účinným v době tohoto porušení. U vozů zakoupených před účinností nového občanského zákoníku je tedy třeba aplikovat zákon č. [40/1964](#) Sb., a to nejen pro vyvození případné odpovědnosti, ale i pro problematiku promlčení. Starý občanský zákoník stanovuje subjektivní promlčecí lhůtu odlišně od nového, a to pouze dvouletou.[\[17\]](#) Hypotetické nároky založené na koupi dotčených vozů před 1. 1. 2014 by tedy byly promlčeny dokonce ještě dříve než ty, které by se řídily novým občanským zákoníkem.

K otázce vlivu mimosoudního vyrovnání na promlčení

Jak je v citovaném článku správně uvedeno, získání plnění z určitého nároku nemusí vždy probíhat pouze soudní cestou. Alternativou může být mimosoudní řešení sporů, tzv. mimosoudní vyrovnání. Tento způsob řešení může být proveden například prostřednictvím mediace nebo rozhodčího řízení.

Dle citovaného článku Volkswagen začal v Německu jednat o mimosoudním vyrovnání (tedy o náhradě újmy) až nyní, a to v souvislosti s informacemi o tom, že nároky vlastníků vozidel z emisní kauzy jsou již promlčeny a nové žaloby nemohou být podány. Není zřejmé, z jakého důvodu jsou v citovaném článku obě tyto okolnosti spojovány, jelikož neexistuje žádná spojitost mezi těmito jednáními a promlčením tvrzeného nároku. Jednání o mimosoudním vyrovnání v Německu jsou založena na specifickém a od tuzemska zcela odlišném vývoji soudního řízení, které se opírá o hromadnou žalobu podanou dle účinného německého zákona o hromadných žalobách. Obě okolnosti kauzy navíc postrádají i časovou souslednost. Tvrzené nároky by totiž byly promlčeny již v roce 2018 (případně 2017), ale vyjednávání o mimosoudním vyrovnání v Německu započala až v lednu 2020. Spojení těchto dvou skutečností v citovaném článku se tedy jeví jako čistě účelové.

K otázce vlivu uvedení v omyl na promlčení

Institut promlčení v sobě zahrnuje také tzv. překážky běhu promlčecí lhůty. Jedná se zákonem definované právní skutečnosti, které mají za následek, že promlčecí lhůta neplyne, a po odstranění překážky pokračuje její běh dále.[\[18\]](#) Dle § 650 občanského zákoníku může vzniknout překážka běhu promlčecí lhůty v situaci, kdy byl věřitel ohledně vzniku práva lstivě uveden v omyl dlužníkem.[\[19\]](#) Dle citovaného článku je toto ustanovení na danou kauzu aplikovatelné, jelikož koncern údajně

zjevně dlouhodobě a cíleně uváděl zákazníky v omyl, když jim tvrdil, že žádná škoda nevznikla.

I v případě hypotetického vzniku újmy je aplikovatelnost tohoto ustanovení velice nepravděpodobná, jelikož jeho účelem je dle ustálené soudní praxe postižení pouze těch nejzávažnějších jednání dlužníka v rozporu s dobrými mravy, a na daný případ jej nelze vztáhnout.[20]

V případě, kdy se k odmítnutí námitky promlčení přistoupí neuváženě, hrozí nežádoucí zásah do legitimního očekávání stran a zbytečná eroze institutu promlčení a právní jistoty vůbec. Toto odmítnutí musí tedy být aplikováno skutečně velice výjimečně, a to v případech, kdy jedna strana jedná čistě s účelem poškodit stranu druhou, nikoliv tedy pokud pouze plní to, co jí ukládá smlouva.[21]

Závěr

Jak již bylo řečeno, promlčení je institutem, hluboce zakořeněným v tuzemské právní úpravě, který velkou měrou podporuje právní jistotu v rámci soukromoprávních vztahů. Institut jako takový napomáhá udržovat soudnictví v plynulém chodu, tím že motivuje subjekty, aby dbaly o svá práva, dokud je to ještě možné. O tato práva je potřeba pečovat, ať již jsou založena na majetkovém či nemajetkovém základu. Jak lze vidět na jmenované kauze, zákonodárce předpokládá, že adresáti právních norem jsou lidé s rozumem průměrného člověka, kteří jsou schopni o svá práva dbát. Nelze v takovýchto případech požadovat, aby o práva jednotlivce dbala jiná osoba či instituce, tím spíše ne taková, která k tomu není zmocněná. Zároveň je potřeba, aby institut promlčení opravdu představoval tu právní jistotu, pro kterou byl zaveden. K odmítnutí námitky promlčení je tedy nutno přistupovat rozvážně a uvědoměle.

Jak se ukazuje, obecné povědomí o jmenované kauze svádí některé subjekty k mnohdy nepodloženým a zavádějícím tvrzením, která v konečném důsledku pouze matou spotřebitele, což může vést i k újmě na jejich straně, která může spočívat například v nákladech řízení, které spotřebitelům vyvstanou v souvislosti se zamítnutím žaloby či s vymáháním již promlčeného nároku.

JUDr. Petr Vybíral, Ph.D.,

Partner, vysokoškolský pedagog (Právnická fakulta UK v Praze)

[VVV Legal s.r.o., advokátní kancelář](#)

Na Příkopě 853/12
110 00 Praha 1 - Nové Město

Tel.: +420 224 032 186
E-mail: info@vvvlegal.com

[1] Maisner, Martin. EPRAVO.CZ Magazine, 1/2020, str. 102-103. „Jsou nároky vlastníků vozidel zasažených emisním skandálem dieseldgate skutečně promlčeny?“ (dále jen „citovaný článek“).

[2] Autor tohoto článku zdůrazňuje, že není detailně obeznámen se soudními řízeními a detaily stran

vzniku nároku, i proto se oproti citovanému článku omezuje jen na otázku promlčení, která je v daném případě otázkou aplikace právně-teoretických závěrů v praxi.

[3] LAVICKÝ, P. a kol. *Komentář: Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654): § 610*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014, In: Beck-online [online právní informační systém] [cit. 26. 6. 2020]. K dispozici >>> [zde](#).

[4] ŠVESTKA, J., KNAPPOVÁ, M. *Občanské právo hmotné. Obecná část. Promlčení a prekluze*. In: *noveaspi* [online právní informační systém] [cit. 26. 6. 2020]. K dispozici >>> [zde](#).

[5] TICHÝ, L. *Nový občanský zákoník: Promlčení. Bulletin advokacie*. In: *noveaspi* [online právní informační systém], 2011, č. 1, s. 43, [cit. 26. 6. 2020]. K dispozici >>> [zde](#).

[6] DUŠEK, L. *K počátku běhu subjektivní promlčecí lhůty u práva na náhradu škody a vydání bezdůvodného obohacení*. In: *epravo.cz*, 2017 [cit. 26. 6. 2020]. K dispozici >>> [zde](#).

[7] Viz. § 2894 z. č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

[8] Viz. § 613 a § 614 z. č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

[9] Jedná se zejména o právo na život, důstojnost, jméno, zdraví, vážnost, čest, soukromí nebo obdobné osobní právo. (viz. § 612 z. č. [89/2012](#) Sb., ve znění pozdějších předpisů).

[10] Viz. § 611 z. č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

[11] Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 12. listopadu 2008 sp. zn. 31 Cdo 3161/2008. In: Beck-online [online právní informační systém]. Nakladatelství C. H. Beck [cit. 26. 6. 2020]. K dispozici >>> [zde](#).

[12] Viz. § 629 odst. 1 z. č. [89/2012](#) Sb. občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

[13] Viz. § 619 odst. 2 z. č. [89/2012](#) Sb. občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

[14] ŠVESTKA, L. a kol., *Občanský zákoník: Komentář, Svazek I, (§ 4)*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství Wolters Kluwer, 2014, In: *noveaspi* [online právní informační systém] [cit. 26. 6. 2020]. K dispozici >>> [zde](#).

[15] K dispozici >>> [zde](#), >>> [zde](#) a >>> [zde](#).

[16] § 3079 zákona č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů.

[17] § 106 zákona č. [40/1964](#) Sb., ve znění pozdějších předpisů.

[18] LAVICKÝ, P. a kol. *Komentář: Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654): § 645*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014, In: *Beck-online* [online právní informační systém] [cit. 26. 6. 2020]. K dispozici >>> [zde](#).

[19] Ustanovení § 650 z. č. [89/2012](#) Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů stanovuje, že „*Promlčecí lhůta neběží po dobu, kdy se věřiteli hrozbou brání právo uplatnit. To platí i v případě, když věřitel právo neuplatnil, jsa dlužníkem nebo osobou dlužníku blízkou listivě uveden v omyl.*“

[20] LAVICKÝ, P. a kol. *Komentář: Občanský zákoník I. Obecná část (§ 1–654): § 650*. 1. vydání. Praha: Nakladatelství C. H. Beck, 2014, In: *Beck-online* [online právní informační systém] [cit. 26. 6. 2020]. K dispozici >>> [zde](#).

[21] ELISCHER, DAVID. Soukromé právo. Promlčení a dobré mravy–aneb kdy už je námitka promlčení nemravná, 6/2020, s. 11.

© EPRAVO.CZ – Sběrka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Právo na přístup ke kamerovým záznamům: střet GDPR, informačního zákona a praxe veřejných institucí](#)
- [Postoupení pohledávky na výživné jako novinka právní úpravy účinné od 1. 1. 2026](#)
- [Jak zahájit provoz mezinárodní letecké linky do České republiky \(EU\): právní požadavky pro aerolinky ze třetích zemí](#)
- [Mimořádné vydržení a vývoj judikatury Nejvyššího soudu](#)
- [Preventivně-sankční funkce náhrady nemajetkové újmy za porušení osobnostních práv pohledem Ústavního soudu](#)
- [Odštěpný závod zahraniční společnosti optikou NIS2: Jak správně určit velikost podniku?](#)
- [Zápis ochranné známky bez komplikací. Klíčem k úspěchu je kvalitní předběžná rešerše](#)
- [Zneužití práva na přístup podle GDPR](#)
- [Byznys a paragrafy, díl 31. - létající pořizovatel ve světle nového stavebního zákona](#)
- [Právní povaha sítě elektronických komunikací – režim náhrady škody](#)
- [Náhrada ušlého nájemného při předčasném ukončení nájemní smlouvy na nebytové prostory](#)